

# МОНГОЛ УЛСЫН БОЛОН ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ ХУУЛЬ ТОГТООМЖООР ПАРЛАМЕНТЫН НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ НЭЭЛТТЭЙ БОЛОН ХААЛТТАЙ ДЭГИЙГ ЗОХИЦУУЛСАН БАЙДАЛ

(Мэдээлэл, лавлагаа)

Г.Билгээ, О.Нарантуяа

Судалгаанд Монгол Улсын болон гадаадын 12 улсын хууль тогтоомжоор парламентын нэгдсэн хуралдааны нээлттэй болон хаалттай дэгийг зохицуулсан байдлыг судлав.

Монгол Улсын хувьд Үндсэн хуульд дээрх асуудлыг тусгаагүй, харин Монгол Улсын Их Хурлын тухай болон Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулиудаар зохицуулсан байна.

Гадаадын туршлагыг судалгаанд авч үзэхдээ Бүгд Найрамдах Улс (БНУ)-уудыг сонгон авсан. (Хүснэгт 1) Эдгээр 12 улсын Үндсэн хууль болон ерөнхий нэршлээр Дэгийн хуулийг авч үзэхэд, Словени Улсын Үндсэн хуульд парламентын нэгдсэн хуралдааны нээлттэй болон хаалттай дэгийн талаар тусгаагүй байна.

## Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан улсуудын засаглалын хэлбэр, парламентын нэгдсэн хуралдааны нээлттэй, хаалттай дэгийг зохицуулсан байдал

| Бүгд найрамдах засаглал (БНЗ)-ын хэлбэр | Парламентын танхимын тоо | Д/д | Улсын нэр      | Парламентын нэгдсэн хуралдааны нээлттэй, хаалттай дэгийг зохицуулсан байдал |              |
|-----------------------------------------|--------------------------|-----|----------------|-----------------------------------------------------------------------------|--------------|
|                                         |                          |     |                | Үндсэн хууль                                                                | Дэгийн хууль |
| Парламентын БНЗ                         | 1                        | 1   | Болгар         | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         |                          | 2   | Кыргыз         | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         |                          | 3   | Словак         | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         |                          | 5   | Эстони         | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         | 2                        | 6   | Австри*        | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         |                          | 7   | Герман *       | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         |                          | 8   | Словени*       | -                                                                           | ✓            |
|                                         |                          | 9   | Чех*           | ✓                                                                           | ✓            |
| Ерөнхийлөгчийн БНЗ                      | 1                        | 9   | Өмнөд Солонгос | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         | 2                        | 10  | Франц*         | ✓                                                                           | ✓            |
| Хагас ерөнхийлөгчийн БНЗ                | 1                        | 11  | Финланд        | ✓                                                                           | ✓            |
|                                         | 2                        | 12  | ОХУ*           | ✓                                                                           | ✓            |

Тайлбар: \* Хоёр танхимтай бөгөөд парламентын доод танхимыг судалгаанд авсан болно.

Эдгээр улсуудын хууль тогтоомжийг үзэхэд, парламентын нэгдсэн нэгдсэн хуралдаан олон нийтэд нээлттэй дэгээр хуралдана. Харин дараах тохиолдлуудад нэгдсэн хуралдааныг хаалттай горим руу шилжүүлнэ:

- хууль тогтоомжоор тогтоосон асуудлыг хэлэлцэх бол;
- эрх бүхий субъектийн санал гаргасан бол;
- гишүүдийн санал хураалтаар шийдвэрлэсэн бол (Киргиз);
- хэлэлцэх асуудал нь нууцад хамаарах бол (Болгар, Киргиз, Словени, Чех).

Парламентын **нэгдсэн хуралдааныг хаалттай горим руу шилжүүлэх** саналыг дараах эрх бүхий субъектүүд гаргаж байна. Үүнд:

- Парламентын дарга (Австри, ОХУ, Болгар, Өмнөд Солонгос, Финланд);
- Парламентын дэд дарга (Чех);
- Парламентын гишүүд:
  - хүрэлцэн ирсэн гишүүдийн 1/5-ээс доошгүйн саналаар (Австри);
  - гишүүдийн 1/10-ийн саналаар (Болгар);
  - 10 ба түүнээс дээш гишүүдийн гарын үсэг зурснаар (Өмнөд Солонгос);
  - гишүүдийн 1/10-ийн шаардсанаар (Франц);
  - гишүүдийн 2/3-ын саналаар (Эстони);
- Ерөнхийлөгч (ОХУ);
- Ерөнхий сайдын (Франц);
- Засгийн газар (Болгар, Чех).

**Хаалттай хуралдааны** дэгтэй холбоотой харилцааг тодорхой заасан зарим асуудал байна. Үүнд:

- хуралдааныг хаалттай горим руу шилжүүлэх шийдвэрийг Парламент гаргах ба ингэхдээ Киргиз, ОХУ, Словак, Эстонид гишүүдийн олонхын саналаар шийдвэрлэхийг;
- Өмнөд Солонгос, Словенид хаалттай хуралдаан хийх асуудлыг хэлэлцүүлэг хийхгүйгээр санал хураахыг;
- Киргиз, ОХУ, Чех улсууд хаалттай хуралдаанд оролцох эрх бүхий албан тушаалтныг;
- хаалттай хуралдаанаар хориглосон үйлдлийг (Киргиз, ОХУ);
- хаалттай хуралдаантай холбоотой олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, хуралдааны тэмдэглэл зэрэг бусад харилцааг (Болгар, ОХУ, Словени) тус тус тодорхой заасан.

Словак, Чех улсын парламент нь улсын төсвийн тухай хууль, улсын санхүү, эсхүл татвар, зардлын хуулийн төслийг **нээлттэй хэлэлцэнэ**.

Зарим онцлог зохицуулалтаас дурдахад, Австрийн Холбооны Зөвлөлд олон нийт хаалттай хуралдах саналыг хэлэлцэж эхлэх, эсхүл санал хураахаас өмнө хуралдааны танхимаас гарна, ОХУ-ын Төрийн Думд хаалттай хуралдаан хийх шийдвэрийг тухайн хуралдаан эхлэхээс нэгээс доошгүй цагийн өмнө гаргана гэсэн байна.

**Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ТОГТООМЖООР  
ПАРЛАМЕНТЫН НЭЭЛТТЭЙ БОЛОН ХААЛТТАЙ  
ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙГ ЗОХИЦУУЛСАН БАЙДАЛ**

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ**

*29 дүгээр зүйл. Чуулганы хуралдааны нийтлэг журам*

29.1.Хаалттай хэлэлцэхээр хуульд заасан болон төрийн нууцтай холбоотой асуудлыг хаалттай **хуралдаанаар хэлэлцэнэ**.

29.2.Хэлэлцэх асуудлын шинж байдал, гишүүдийн саналыг харгалзан энэ хуулийн 29.1-д зааснаас бусад асуудлыг хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэж болно.

29.3.Энэ хуулийн 29.1, 29.2-т зааснаас бусад тохиолдолд нэгдсэн, Байнгын, дэд, түр хорооны **хуралдааныг нээлттэй хийнэ**.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ**

*5 дугаар зүйл. Хуралдааны нийтлэг журам*

5.1.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 29.1-д заасан асуудлыг нууцын горимоор хаалттай **хуралдаанаар хэлэлцэнэ**.

*/Энэ хэсэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./*

5.2.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 29.2-т заасны дагуу хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар асуудлыг хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэж болно.

*6 дугаар зүйл. Хаалттай хуралдааны дэг*

6.1.Энэ хуулийн 5.1-д заасан хаалттай **хуралдаанд** Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд, тухайн асуудлыг хариуцсан Засгийн газрын гишүүн болон холбогдох төрийн бусад байгууллагын дарга, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, мөн газрын нууцын асуудал хариуцсан ажилтан, түүнчлэн тухайн асуудлыг боловсруулахад оролцсон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг оролцуулж болно.

*/Энэ хэсэгт 2010 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/*

6.2.Шаардлагатай бол энэ хуулийн 6.1-д зааснаас бусад хүнийг хаалттай **хуралдаанд** оролцуулж болох бөгөөд тэднээр нууц задруулахгүй байх баталгааг урьдчилан гаргуулна.

6.3.Хаалттай **хуралдаанд** дуу, дүрс бичлэг хийх, гар утас, бусад хөдөлгөөнт төхөөрөмж авч орох, утсаар ярихыг хориглоно.

*/Энэ хэсэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан./*

6.4.Хаалттай **хуралдааны** талаар зөвхөн нууцын дэвтэрт тэмдэглэл хийнэ.

6.5.Энэ зүйлд заасан журам мөн хуулийн 5.2-т заасан хуралдааныг зохион байгуулахад үл хамаарна.

6.6.Энэ хуулийн 5.2-т заасан хаалттай **хуралдаанд** асуудлыг боловсруулахад оролцсон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын ажилтнууд оролцож болох бөгөөд хуралдааны явцыг энэ хуулийн 54.1-д заасны дагуу тэмдэглэнэ.

*/Энэ хэсгийг 2010 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/*

*7 дугаар зүйл. **Нээлттэй хуралдааны** дэг*

7.1.**Нээлттэй хуралдаанд** тухайн хэлэлцэж байгаа асуудлыг боловсруулахад оролцсон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын болон нам, эвслийн бүлгийн ажлын албаны холбогдох ажилтан, энэ хуулийн 53<sup>1</sup>.2-т заасан сурвалжлах эрхтэй хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтан оролцож болно.

*/Энэ хэсгийг 2010 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/*

*/Энэ хэсгийг 2011 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан/*

7.2.**Нээлттэй хуралдааны** явцыг энэ хуульд заасны дагуу дуу, дүрс бичлэг, мэдээллийн бусад техник хэрэгсэл ашиглан бэхжүүлнэ.

UIH.MN  
СҮДАЛГААНЫ САН

# Хоёр. ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ ХУУЛЬ ТОГТООМЖООР ПАРЛАМЕНТЫН НЭЭЛТТЭЙ БОЛОН ХААЛТТАЙ ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙГ ЗОХИЦУУЛСАН БАЙДАЛ

## 2.1.АВСТРИ УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

33.Үндэсний Зөвлөл болон түүний хороодын нээлттэй хуралдааны талаарх тайланг нийтэлсний төлөө хэн ч хариуцлага хүлээхгүй.

37.3.Холбооны Зөвлөлийн **хуралдаан нээлттэй байна**. Гэхдээ Хуралдааны дэгд заасны дагуу шийдвэрээр **олон нийтийг хуралдааны танхимаас гаргаж болно**. Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйл нь Холбооны зөвлөл ба түүний хороодын олон нийтийн уулзалтад хамаарна.

39.3.Үндсэн хуулийн 33 дугаар зүйлд заасан журам Холбооны зөвлөлийн хуралдаанд мөн хамаарна.

### ЗӨВЛӨЛИЙН ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ ДҮРЭМ<sup>172</sup>

36.1.Холбооны Зөвлөлийн хуралдааны хэлэлцүүлэг **олон нийтэд нээлттэй байна**.

36.2.Хэрэв Холбооны Зөвлөлийн Ерөнхийлөгч, эсхүл хүрэлцэн ирсэн гишүүдийн тавны нэгээс доошгүйн саналаар **олон нийтийг хуралдааны танхимаас гаргах тухай** Холбооны зөвлөлийн шийдвэр гарсан бол олон нийтийг танхимаас гаргана. Олон нийт уг саналыг хэлэлцэж эхлэх, эсхүл санал хураахаас өмнө хуралдааны танхимаас гарна.

## 2.2.БОЛГАР УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

82.Үндэсний Ассамблейн **хуралдаан нээлттэй** явагдана. Үндэсний Ассамблей онцгой шийдвэр гаргах бол **хуралдааныг хаалттай хийж болно**.

### ҮНДЭСНИЙ АССАМБЛЕЙН ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ДҮРЭМ<sup>173</sup>

49.2.Үндэсний Ассамблейн шийдвэрээр **Үндэсний Ассамблейн болон Сайд нарын зөвлөлийн гишүүн бус хүмүүс хуралдаанд байлцаж болох** ба хуралдаан даргалагчийн тогтоосон журмын дагуу тусгайлан зассан суудалд сууна. Хуралдааны үед тэд тогтоосон журмыг дагаж мөрдөх үүрэгтэй бөгөөд зөвхөн хуралдаан даргалагчийн урилгаар үг хэлж болно.

49.3.Хуралдаанд оролцогчдоос шуугиан, эсхүл эмх замбараагүй байдал гарсан тохиолдолд хуралдаан даргалагч эмх цэгцийг тогтоох үүрэгтэй ба тэдгээрийн заримыг, эсхүл бүх оролцогчдыг гаргаж болно.

<sup>172</sup> Rules of Procedure of the Austrian Federal Council.  
<https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/RGES/GOGNR/index.shtml>

<sup>173</sup> Rules of Procedure of the National Assembly of Bulgaria (Issued by the National Assembly Prom. SG. No. 35 of 2 May 2017) <http://www.parliament.bg/en/rulesoftheorganisations>

50.1.Үндэсний Ассамблейн хуралдаан дор дурдсан тохиолдолд **хаалттай хуралдана**. Үүнд:

- 1) төрийн чухал ашиг сонирхолтой холбоотой бол;
- 2) Нууцад хамаарах мэдээллийг хамгаалах тухай хуульд заасан баримт бичгийг хэлэлцэх бол.

50.2.Хуралдаан даргалагчийн, Үндэсний Ассамблейн гишүүдийн аравны нэг, эсхүл Сайд нарын зөвлөл энэ зүйлийн 1.1-т заасны дагуу хаалттай хуралдах тухай санал гаргаж болно.

50.3.Хэрэв хуралдаан энэ зүйлийн 1-т заасны дагуу явагдах бол хуралдаан даргалагч эрх бүхий бүх этгээдэд хуралдааны танхим болон бельэтажийг орхиж гарахыг, мөн олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, цахим сүлжээний шууд нэвтрүүлгийг зогсоохыг даалгана. Санал гаргагчийн үндэслэлийг сонссоны дараа Үндэсний ассамблей уг саналыг хэлэлцэн санал хураана. Санал хураалтын дүнгээс хамаарч **хуралдааныг нээлттэй, эсхүл хаалттай хэлбэрээр хийнэ**.

50.4.Энэ зүйлийн 1.2-т заасан тохиолдолд **хуралдааныг хаалттай хийнэ**. Хуралдаан даргалагч нь Нууцад хамаарах мэдээллийг хамгаалах тухай хуулийн дагуу **хаалттай хуралдааныг** зарлах ба бусад этгээдэд хуралдааны танхим болон бельэтажийг орхиж гарахыг даалгана, мөн олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, цахим сүлжээний шууд нэвтрүүлгийг зогсооно. Энэ асуудлаар хэлэлцэхгүй, мөн санал хураахгүй бөгөөд хаалттай танхимд хуралдаан үргэлжилнэ.

50.5.**Хаалттай хуралдааны** хэлэлцүүлэг, тэмдэглэл нь нууцад хамаарах мэдээлэл болох ба Үндэсний Ассамблейн бүх гишүүд болон түүнд нэвтрэх эрхтэй бусад этгээдүүд холбогдох үүргийг хүлээнэ.

50.6.**Хаалттай хуралдааны** шийдвэрийг олон нийтэд нээлттэй байна.

51.1.Үндэсний Ассамблейн **нээлттэй хуралдааныг** Болгарын үндэсний радиогоор тодорхой давтамжтайгаар, нийт нутаг дэвсгэрийг хамарсан байдлаар, Болгарын үндэсний телевиз болон парламентын суваг (BNT)-аар дамжуулж гаргана. Нэвтрүүлгийн дохиог үнэ төлбөргүй ашиглуулна. Үндэсний Ассамблейн **нээлттэй хуралдааныг** бодит цаг хугацаанд Үндэсний Ассамблейн цахим хуудсаар дамжуулан шууд дамжуулна.

51.2.Үндэсний Ассамблейн шийдвэрээр **нэгдсэн хуралдааныг** Болгарын үндэсний телевиз, Болгарын үндэсний радиогоор шууд дамжуулна.

51.2.Парламентын хяналтыг хэрэгжүүлж байгаа Үндэсний Ассамблейн нэгдсэн хуралдааныг Болгарын үндэсний телевизийн BNT-2 хөтөлбөр, Болгарын үндэсний радиогоор шууд дамжуулна.

## 2.3.ГЕРМАН УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

42.1.Бундестагийн **үйл ажиллагаа нээлттэй байна**. Гишүүдийн аравны нэгийн хүсэлт буюу Холбооны Засгийн газрын хүсэлтийг үндэслэн гуравны хоёрын саналаар **нээлттэй байдлыг халж** болно.

## БУНДЕСТАГИЙН ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

*19 дүгээр зүйл. Хуралдаан*

Бундестагийн **хуралдаан нээлттэй байна**. Үндсэн хуулийн 42.1-т заасны дагуу Бундестаг **хаалттай хуралдаж болно**.

### 2.4.КИРГИЗ УЛС

#### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

77.2.Хэлэлцэж буй асуудал нь хаалттай хуралдааныг шаардахаас бусад тохиолдолд Жогорку Кенешийн **хуралдаан нээлттэй байна**.

#### ЖОГОРКУ КЕНЕШИЙН ДЭГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ<sup>174</sup>

*35 дугаар зүйл. Жогорку Кенешийн хуралдаан*

1.Жогорку Кенешийн хуралдаан дараах хэлбэртэй байна:

- 1) ээлжит;
- 2) ээлжит бус;
- 3) **нээлттэй**;
- 4) **хаалттай**.

*36 дугаар зүйл. Жогорку Кенешийн хаалттай хуралдаан*

1.Жогорку Кенешийн хуралдаан нь төрийн, цэргийн болон хууль тогтоомжид заасан бусад нууцад хамаарах асуудал хэлэлцэхээс бусад тохиолдолд **нээлттэй байна**.

2.Тодорхой үндэслэл бүхий онцгой тохиолдолд асуудлыг **хаалттай хуралдаанаар** хэлэлцэх тухай шийдвэрийг Жогорку Кенеш гаргана.

3.**Хаалттай хуралдаан хийх** тухай шийдвэрийг хүрэлцэн ирсэн гишүүдийн 50-аас доошгүйн саналаар шийдвэрлэнэ.

4.Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд, Акыйкатчы (Омбудсмен), Жогорку Кенеш дэх Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын бүрэн эрхт бөгөөд байнгын төлөөлөгчид Жогорку Кенешийн **хаалттай бүх хуралдаанд оролцох эрхтэй**.

Дээд шүүхийн дарга, Дээд шүүхийн Үндсэн хуулийн танхимын дарга, Үндэсний банкны дарга, Аудитын дарга, Ерөнхий прокурор, Засгийн газрын гишүүд Жогорку Кенешийн **хаалттай хуралдаанд өөрсдийн эрхлэх асуудлаар оролцох эрхтэй**. Бусад албан тушаалтнууд Жогорку Кенешийн дарга, түүний эзгүйд орлогч даргын урилгаар **хаалттай хуралдаанд оролцох эрхтэй**.

5.Жогорку Кенешийн **хаалттай хуралдааны** агуулгыг дэлгэх, тараахыг, мөн хуралдааны үед фото зураг авах, видео болон аудио бичлэг хийхийг, мэдээлэл боловсруулах хэрэгсэл, харилцаа холбоо болон радио холбоо ашиглахыг хориглоно.

<sup>174</sup> Закон Кыргызской Республики О Регламенте Жогорку Кенеша Кыргызской Республики (Принят Жогорку Кенешем Кыргызской Республики 14 октября 2011 года)  
[kenesh.kg/ru/article/show/14/reglament-zhogorku-kenesha-kirgizskoy-respubliki](http://kenesh.kg/ru/article/show/14/reglament-zhogorku-kenesha-kirgizskoy-respubliki)

6.Жогорку Кенешийн хаалттай **хуралдааны** дуу, дүрс бичлэг, тэмдэглэл хөтлөх бэлтгэл ажлыг Ажлын албаны холбогдох нэгж нууцлалыг хангаж хэрэгжүүлнэ.

8.Жогорку Кенешийн **хаалттай хуралдаанаас** гаргасан шийдвэр, санал хураалтын дүнг Жогорку Кенешийн цахим хуудсанд байршуулна.

## 2.5.ОХУ

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

100.2.Холбооны зөвлөл болон Төрийн Думын **хуралдаан нээлттэй байна**. Танхимуудын Регламентад заасан тохиолдолд **хуралдааныг хаалттай хийж болно**.

### ТӨРИЙН ДУМЫН РЕГЛАМЕНТ<sup>175</sup>

37 дугаар зүйл.

1.Төрийн Думын **хуралдаан нээлттэй**, ил тод явагдах бөгөөд хэвлэл, мэдээлэлд хүртээмжтэй байна.

2.Танхимын зөвшөөрснөөр түүний хуралдаанаар хэлэлцэж байгаа хуулийн төсөлтэй холбоотой төрийн болон төрийн бус байгууллагууд, эрдэм шинжилгээний байгууллагын төлөөлөгчид, шинжээч бусад мэргэжилтнийг оролцуулж болно. Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтнуудад танхимын **хуралдаан нээлттэй байна**.

3.Төрийн Дум нь өмнөх хуралдаанд Төрийн Думын дарга, Төрийн Думын Зөвлөл, хороо, бүлэг, ОХУ-ын Ерөнхийлөгч санал оруулснаар **хаалттай хуралдаан** хийхээр шийдвэрлэж болно.

4.**Хаалттай хуралдаан** хийх тухай шийдвэрийг хуралдаанд оролцож байгаа депутатуудын олонхын саналаар гаргана.

5.**Хаалттай хуралдаан** хийх шийдвэрийг тухайн хуралдаан эхлэхээс нэгээс доошгүй цагийн өмнө гаргана.

6.Төрийн Думын **хаалттай хуралдаан** дээр фото зургийн болон фото, видео, кино зургийн аппарат ашиглах, цахилгаан холбооны болон радио холбооны техник, дуу бичлэгийн болон мэдээлэл боловсруулах техник ашиглахыг хориглоно.

7.**Хаалттай хуралдаанд** хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтнуудыг оруулахгүй.

8.Төрийн Думын хуралдаанд дээр хэлэлцсэн төрийн болон бусад нууцад хамаарах асуудлыг нийтэд зарлахыг хориглоно.

9.**Хаалттай хуралдааныг** даргалагч нь хуралдаан эхлэхийн өмнө Төрийн Думын депутатууд, хаалттай хуралдаанд уригдсан зочдод **хаалттай хуралдааныг** хийх журам, тухайн хурлаар хэлэлцэх нууцад хамаарах асуудал, түүний нууцын зэрэглэлийн талаар тайлбарлаж, төрийн болон бусад нууцад хамаарах мэдээллийг задруулбал хүлээх хуулийн хариуцлагыг тайлбарлана.

10.Төрийн Думын **хаалттай хуралдааны** тэмдэглэл, хаалттай хэлэлцсэн

<sup>175</sup> Эх сурвалж: ОХУ-ын Төрийн Думын регламент (Гарын авлага), Мөнхийн үсэг ХХК. 2019 он.

асуудалд хамааралтай материал, цахим системийн санал хураалтын дүн, хаалттай хуралдаанд оролцсон гишүүдийн ирцийн мэдээг Төрийн Думын нууцын асуудал хариуцсан нэгжид хадгална. Эдгээр материалтай нууцын хэсэгт, гарын үсэг зурж танилцаж болно.

*38 дугаар зүйл.*

1.ОХУ-ын Ерөнхийлөгч, Төрийн Дум дахь ОХУ-ын Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхт төлөөлөгч, Холбооны Зөвлөлийн дарга, Холбооны Зөвлөлийн гишүүн, Холбооны Засгийн газрын тэргүүн, ОХУ-ын Үндсэн хуулийн шүүхийн дарга, ОХУ-ын Дээд шүүхийн дарга, ОХУ-ын Арбитрын Дээд шүүхийн дарга, ОХУ-ын Тооллогын комиссийн дарга, түүний орлогчид, Тооллогын комиссын гишүүд, Хүний эрхийн асуудлын онц эрхт төлөөлөгч, ОХУ-ын Ерөнхий прокурор, ОХУ-ын Сонгуулийн төв байгууллагын дарга нь **нээлттэй, хаалттай бүх хуралд оролцох эрхтэй.**

1.1.Нийтийн танхимын Зөвлөлөөс эрх олгосон Нийтийн танхимын гишүүн Төрийн Думын **хаалттай хуралдаанд оролцох эрхтэй.**

*84 дүгээр зүйл.*

2.Энэ Регламентад өөрөөр заагаагүй бол дэгийн асуудлаар шийдвэрийг санал хураалтад оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар гаргана.

**з) хуралдааныг хаалттай хийх тухай;**

*179 дүгээр зүйл.*

1.ОХУ-ын Ерөнхийлөгчийг буруутгах санал болон комиссын дүгнэлтийг Төрийн Думын хуралдаанаар хэлэлцэнэ. Танхимын шийдвэрээр Төрийн Думын хуралдааныг **хаалттай** хийж болно. Танхим нь Төрийн Думын нийт депутатын олонхын саналаар тухайн хэлэлцүүлгийг олон нийтэд шууд дамжуулахаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлд хандаж болно.

## **2.6.ӨМНӨД СОЛОНГОС**

### **ҮНДСЭН ХУУЛЬ**

50.1.Үндэсний Ассамблейн чуулган нь **нээлттэй хуралдана.** Гагцхүү хуралд оролцогч гишүүдийн олонхын саналаар болон Үндэсний Ассамблейн даргаас үндэсний аюулгүй байдлын үүднээс шаардлагатай гэж үзвэл **хаалттай хуралдаж болно.**

50.2.**Хаалттай хуралдааны** агуулга, зохион байгуулалтын эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.

### **ҮНДЭСНИЙ АССАМБЛЕЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ<sup>176</sup>**

*75 дугаар зүйл (Хуралдааныг нээлттэй хийх)*

1.Нэгдсэн хуралдааныг олон нийтэд **нээлттэй хийж болно.** Харин Үндэсний Ассамблейн спикерийн санал болгосноор, эсхүл 10 болон түүнээс дээш гишүүдийн гарын үсэг зурснаар спикер бүлэг тус бүрийг төлөөлж буй гишүүнтэй зөвшилцөж

<sup>176</sup> National Assambley Act. Эх сурвалж: Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Үндэсний Ассамблейн тухай хууль (Гарын авлага), Мөнхийн үсэг ХХК. 2019 он.

үндэсний аюулгүй байдлын үүднээс **хаалттай хуралдаж болно**.

2.Энэ зүйлийн 1-т заасныг үндэслэн санал болгох эсхүл зөвшөөрөл авахдаа хэлэлцүүлэг хийхгүйгээр санал хурааж шийдвэрлэнэ.

*158 дугаар зүйл (Ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэх үйл ажиллагаа)*

Хариуцлага тооцох тухай хуралдааныг олон нийтэд **нээлттэй хийхгүй**. Нэгдсэн чуулган, эсхүл хорооны тогтоол өөрөөр гарсан тохиолдолд дээрх заалт үйлчлэхгүй.

## 2.7.СЛОВАК УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

83.3.Словак Улсын Үндэсний Зөвлөлийн **хуралдаан олон нийтэд нээлттэй байна**.

83.4.**Олон нийтэд хаалттай хуралдааныг** гагцхүү хуульд заасан журам, эсхүл Словак Улсын Үндэсний Зөвлөлийн нийт гишүүдийн тавны гуравны шийдвэрээр хийж болно.

### СЛОВАК УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ<sup>177</sup>

18.1.Үндэсний Зөвлөлийн **хуралдаан нээлттэй байна**. Үндэсний Зөвлөлийн хуралдааны танхимд олон нийтэд зориулсан хязгаарлагдмал тооны суудалтай байна.

18.2.Төрийн албан харилцааны нууцад хамаарах асуудал, эсхүл хуульд тусгайлан заасан асуудлаар хэлэлцэх үед Үндэсний Зөвлөлийн **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдааныг хийнэ**.

18.3.Тусгай зохицуулалтаар үйл ажиллагаа явуулдаг албанд хяналт тавих тусгай хороодын тайланг хэлэлцэх үед Үндэсний Зөвлөлийн **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдааныг хийнэ**.

18.4.Үндэсний зөвлөлийн хуралдаан нь улсын төсөв, татвар, хураамжийн асуудалтай холбоотой хуулийн төслийг олон нийтэд **нээлттэй хэлэлцэнэ**.

## 2.8.СЛОВЕНИ УЛС

### ҮНДЭСНИЙ АССАМБЛЕЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ДҮРЭМ<sup>178</sup>

5.1.Процедурын журамд өөрөөр заагаагүй бол Үндэсний Ассамблейн **үйл ажиллагаа олон нийтэд нээлттэй байна**.

5.2.Үндэсний Ассамблейн үйл ажиллагааны нээлттэй байдлыг энэ хуульд заасан журмын дагуу хэрэгжүүлнэ.

101.1.**Үндэсний Ассамблей болон түүний байгууллагуудын хуралдаан олон нийтэд нээлттэй байна**.

101.2.Хэрэв Үндэсний Ассамблей болон түүний байгууллагууд нь хууль

<sup>177</sup> Act of the National Council of the Slovak Republic 350/1996 on Rules of Procedure of the National Council of the Slovak Republic. [https://www.nrsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/Dokumenty/rules\\_of\\_procedure.pdf](https://www.nrsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/Dokumenty/rules_of_procedure.pdf)

<sup>178</sup> Rules of procedure of the National Assembly. <https://imss.dz-rs.si/imis/71944837315a42bb600e.pdf>

тогтоомж, бусад журмын дагуу хамгаалагдсан нууцад хамаарах мэдээлэл агуулсан баримтыг хэлэлцэх бол **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдааныг хийнэ**.

101.4.Үндэсний Ассамблейн дарга, хариуцсан ажлын алба, гишүүдийн бүлэг, Засгийн газрын саналаар **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдаан** хийхийг шийдвэрлэнэ...

101.5.Үндэсний Ассамблейн дарга нь гишүүдээс гадна **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдаанд** оролцох албан тушаалтныг шийдвэрлэнэ.

101.7.Үндэсний Ассамблейн дарга нь **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдааныг** тогтооно.

## 2.9.ФИНЛАНД УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

*50 дугаар зүйл. Парламентын нээлттэй байдал*

Зайлшгүй шаардлагатайгаас бусад тохиолдолд Парламентын хуралдаан **нээлттэй** байна. Парламентын шийдвэр, баримт бичгийг хэвлэн нийтлэх асуудлыг Парламентын хуралдааны дэгээр нарийвчлан зохицуулна.

### ПАРЛАМЕНТЫН ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ<sup>179</sup>

*Зүйл 67. Хаалттай хуралдаан*

Спикер тухайн асуудлыг нээлттэй хуралдаанаар хэлэлцүүлэх боломжгүй гэж үзсэн, эсхүл 25 гишүүн хаалттай хуралдаанаар хэлэлцүүлэх санал гаргасан тохиолдолд спикер дээд давхрын танхимыг чөлөөлөх болон **хаалттай хуралдаан** явуулах санал гаргаж парламент Үндсэн хуулийн 50(1) дүгээр зүйлд заасны дагуу асуудлыг **хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэх** эсэхийг шийдвэрлэнэ.

**Хаалттай хуралдааны** тэмдэглэл болон баримт бичгийг нууцлах эсэхийг парламент шийдвэрлэнэ.

## 2.10.ФРАНЦ УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

33.Хоёр танхимын хурал нийтэд **нээлттэй** байна. Хэлэлцүүлгийн тухай бүрэн тайланг Албан мэдээлэлд нийтэлнэ.

Ерөнхий сайдын буюу танхимын гишүүдийн аравны нэгийн шаардсанаар танхим бүр **хаалттай** хорооны хуралдаан хийх эрхтэй.

### ҮНДЭСНИЙ АССАМБЛЕЙН ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ<sup>180</sup>

51.1.Ассамблей Ерөнхий сайд эсхүл танхимын гишүүдийн аравны нэгийг

<sup>179</sup> Эх сурвалж: Бүгд Найрамдах Финланд Улсын Парламентын дэг (Гарын авлага), Мөнхийн үсэг ХХК. 2019 он.

<sup>180</sup> Эх сурвалж: Бүгд Найрамдах Франц Улсын Үндэсний Ассамблейн хуралдааны дэг (Гарын авлага), Мөнхийн үсэг ХХК. 2019 он.

хүсэлтээр хэлэлцүүлэг явуулахгүйгээр, шуурхай санал хураахаар **хаалттай** хуралдах тухай шийдвэр гаргаж болно. Гишүүдийн аравны нэгийг хуралдаанд хүрэлцэн ирсэн гишүүдээс тооцно. Хэрэв тооллогын дүнгээр бутархай тоо гарвал дараагийн тоонд нь бүхэлдэнэ. Гарын үсгийг нэг хуудсанд зуруулах ёстой. Энэ жагсаалтыг гаргасан үеэс эхлэн Ассамблей шийдвэр гаргах хүртэл гарын үсгийг зурснаа болих, эсхүл нэмж зурж болохгүй. Гарын үсэг зурсан хуудсыг Албан ёсны хэвлэлд нийтэлнэ.

51.2.Хорооны **хаалттай** хуралдаан хийх үндэслэлгүй болсны дараа Ерөнхийлөгч Ассамблейтай чуулганы хуралдааныг үргэлжлүүлэхээр зөвшилцөнө.

51.3.Дараа нь Ассамблей **хаалттай** хуралдааны хэлэлцүүлгийн тэмдэглэлийг нийтлэх эсэхийг шийдвэрлэнэ. Энэхүү шийдвэрийг Засгийн газрын хүсэлтээр **хаалттай** хуралдах үед гаргана.

## 2.11.ЧЕХ УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

36.Танхимуудын хуралдаан **олон нийтэд нээлттэй байна**. Хуульд заасан журмын дагуу **хаалттай хуралдаж болно**.

### ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ТАНХИМЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ<sup>181</sup>

56.1.Танхимуудын **хуралдаан олон нийтэд нээлттэй байна**. Засгийн газар, эсхүл Төлөөлөгчдийн танхимын аль нэг дэд даргын саналаар хуралдааныг бүхлээр нь, эсхүл хэсэгчлэн, ялангуяа төрийн аюулгүй байдал, батлан хамгаалах болон бусад нууцад хамаарах асуудлаар **хаалттай хэлэлцэхээр шийдвэрлэж болно**. Танхим нь Улсын төсвийн тухай хууль, улсын санхүү, эсхүл татвар, зардлын хуулийн төслийг **нээлттэй хэлэлцэнэ**.

56.2.Танхимын **хаалттай хуралдаан**, эсхүл **хэсэгчилсэн хаалттай хуралдаанд** төлөөлөгчид, Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгч болон Засгийн газрын гишүүд орж болно. Танхимын зөвшөөрлөөр Төлөөлөгчдийн танхимын хуралдаанд бусад эрх бүхий этгээдүүд байлцаж болно, эсхүл зочид, олон нийт, олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн ажилтнуудад зориулсан өрөөнд байрлаж болно. Бусад албан тушаалтнуудын Танхимын хуралдаанд орж суух асуудлыг Төлөөлөгчдийн танхим хэлэлцэхгүйгээр санал хураана.

## 2.12.ЭСТОНИ УЛС

### ҮНДСЭН ХУУЛЬ

72.Рийгикогугийн гишүүдийн олонхын буюу гуравны хоёрын саналаар өөр шийдвэр гаргаагүй бол Рийгикогугийн **хуралдаан нээлттэй болно**.

<sup>181</sup> Rules of Procedure of the Chamber of Deputies (Act no. 90/1995 Coll. of April 19, 1995.)  
<http://www.psp.cz/en/docs/laws/1995/90.html#s1>

## РИЙГИКОГУ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ РЕГЛАМЕНТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ<sup>182</sup>

*59 дүгээр зүйл. Нээлттэй хуралдаан дэг*

(1) Рийгикогугийн **хуралдаан нээлттэй байна.**

(2) Хуралдааны танхимын бельэтажаас хуралдааныг ажиглаж болно.

(3) Рийгикогу даргын зөвшөөрлөөр хуралдааныг телевиз болон радиогоор дамжуулж гаргах, кино, видео болон фото зураг авч болно.

*60 дугаар зүйл. Хаалттай хуралдааны дэг*

(1) Гишүүдийн олонхын буюу гуравны хоёрын саналаар Рийгикогу **хаалттай хуралдаан** зарлана.

(2) **Хаалттай хуралдааныг** зарлах тухай шийдвэрийг хэлэлцэх асуудал тус бүрээр шийдвэрлэнэ.

(3) Рийгикогу дарга нь **хаалттай хуралдааны** талаарх тойм мэдээг олон нийтэд олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр танилцуулна.

UIH.MN  
СУДАЛГААНЫ САН

---

<sup>182</sup> Закон о регламенте и порядке работы Рийгикогу Эстонии. [RT I 2007, 44, 316 – вступил в силу 14.07.2007].  
<https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2015/02/Riigikogu-kodu-ja-t%C3%B6C3%B6korra-seadus-RUS.pdf>